

ARCHIEF

historisch centrum limburg
jaarbericht 2020

Coverfoto: Christus Koningkerk in verbouwing, Heerlen (2021)

Historisch Centrum Limburg

Locatie Maastricht (hoofdvestiging)

Sint Pieterstraat 7
6211 JM Maastricht
+31 (0)43 328 55 00
info@rhcl.nl

Locatie Heerlen

Coriovallumstraat 9
6411 CA Heerlen
+31 (0)45 560 44 01
info@rijckheynt.nl

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
1 Publieksactiviteiten	5
2 Dienstverlening	15
3 Archieven en Collecties van het HCL	19
4 Erfgoedpartners	26
5 Kerntaken Archiefwet	28
6 Bestuur	30
7 Feiten en Cijfers	31
8 Colofon	32
Bijlage	33

Voorwoord

Met veel genoegen presenteer ik het *Jaarbericht 2020* van het nieuw samengestelde Historisch Centrum Limburg (HCL).

2020 is namelijk het eerste jaar dat we onder deze nieuwe naam zijn ingegaan. Met de aansluiting van de gemeente Heerlen in onze Gemeenschappelijke Regeling werd de bestuurlijke en organisatorische overgang van het gemeentearchief Rijkheyt in het HCL een feit.

Maar hoe anders is dit bijzondere samenwerkingsjaar verlopen dan wij bij aanvang hadden kunnen vermoeden. De coronacrisis veranderde ieders leven ingrijpend. Veel activiteiten en werkzaamheden konden op de gebruikelijke wijze geen doorgang vinden. De studiezalen sloten hun deuren en personeel werkte thuis en sprak elkaar via videoverbindingen. Voor alle gebruikers van onze archieven en collecties werd de digitale dienstverlening ter hand genomen om te blijven voorzien in gevraagde informatie.

Een van de speciale activiteiten die het HCL ondernam was het initiatief om het corona-archief voor Limburg aan te leggen.

Hoe dan ook is 2020 in vele opzichten een uitermate bijzonder jaar geweest dat blijvend in ons geheugen zal staan gegrift. Wat het jaar aan speciale zaken voor het publiek heeft opgeleverd staat in dit jaarbericht beschreven, want ondanks alle beperkingen hebben we bij het HCL vooral niet stil gezeten.

Om herhaalde verwijzing naar de coronapandemie zoveel mogelijk te voorkomen hebben in dit jaarbericht alle zaken die in 2020 geen doorgang hebben kunnen vinden als reden de coronapandemie en de daarmee gepaard gaande maatregelen, tenzij anders aangegeven.

Wilt u een overzicht krijgen van alle kernactiviteiten van het HCL, kijk dan op onze website voor het uitgebreide Jaarverslag 2020 via www.rhcl.nl/jaarverslagen.

Lita Wiggers
Directeur Historisch Centrum Limburg
Mei 2021

1 Publieksactiviteiten

Het coronajaar 2020 heeft vooral gevolgen gehad voor de geplande publieksactiviteiten. Met name het verbod op indoor-evenementen en de handhaving van de 1,5-meter norm maakten het onmogelijk om fysieke publieksactiviteiten te organiseren. Dit tot verdriet van enthousiaste vrijwilligers, samenwerkingspartners en medewerkers.

Het belangrijkste evenement dat géén doorgang kon vinden was de *Limburgse Dag van de Familiegiedenis*. Deze dag zou samen met het LGOG worden georganiseerd en stond gepland voor zaterdag 10 oktober. De Limburgse dag van de Familiegiedenis werd (onder voorbehoud) uitgesteld tot 9 oktober 2021.

Waar we normaliter terugkijken op onze georganiseerde lezingen, rondleidingen, exposities en andere evenementen, is de opsomming deze keer akelig kort. Een paar evenementen die gepland stonden in de eerste tien weken van het jaar ontsnapten aan de malaise. Voor een paar activiteiten werd een online alternatief ontwikkeld.

1.1 Limburgse Oorlogsschatten

Tussen september 2019 en maart 2020 stond Limburg in het teken van de 75-jarige herdenking van oorlog en bevrijding. Om die reden hebben we het programma 'Limburgse Oorlogsschatten' in het leven geroepen. Achter dit programma schuilen drie projecten met een gezamenlijk doel: zoveel mogelijk Limburgse oorlogsschatten verzamelen, ontsluiten en beschikbaar maken voor het grote publiek. Hieronder worden deze projecten kort uiteengezet.

Limburgse Oorlogsschatten in de bibliotheek in Gennepe

Bevrijdingsalbum / Oorlogsschatten

Het HCL participeerde in het extern opgezette project '[Bevrijdingsalbum Limburg](#)'. Bevrijdingsalbum Limburg wilde zoveel mogelijk herinneringen aan WO2 en de bevrijding van particulieren uit heel Limburg bij elkaar brengen en veiligstellen voor de toekomst. Het project ging daarbij op zoek naar verhalen, foto's, film, dagboekaantekeningen en objecten. Dit gebeurde zowel online als via regionale bijeenkomsten die deden denken aan het tv-programma "Tussen Kunst en Kitsch". Op 14 februari vond, na eerdere sessies in Maastricht, Sittard, Venlo, Weert en Heerlen, de zesde en laatste sessie plaats in de bibliotheek in Gennepe, in samenwerking met het Gemeentearchief Gennepe.

Al die herinneringen werden bij elkaar gebracht op de website bevrijdingsalbumlimburg.nl. De bijeengebrachte (veelal digitale) documenten zullen in de loop van 2021 worden ondergebracht in de collectie van het HCL.

Digitale Onderzoeksgids

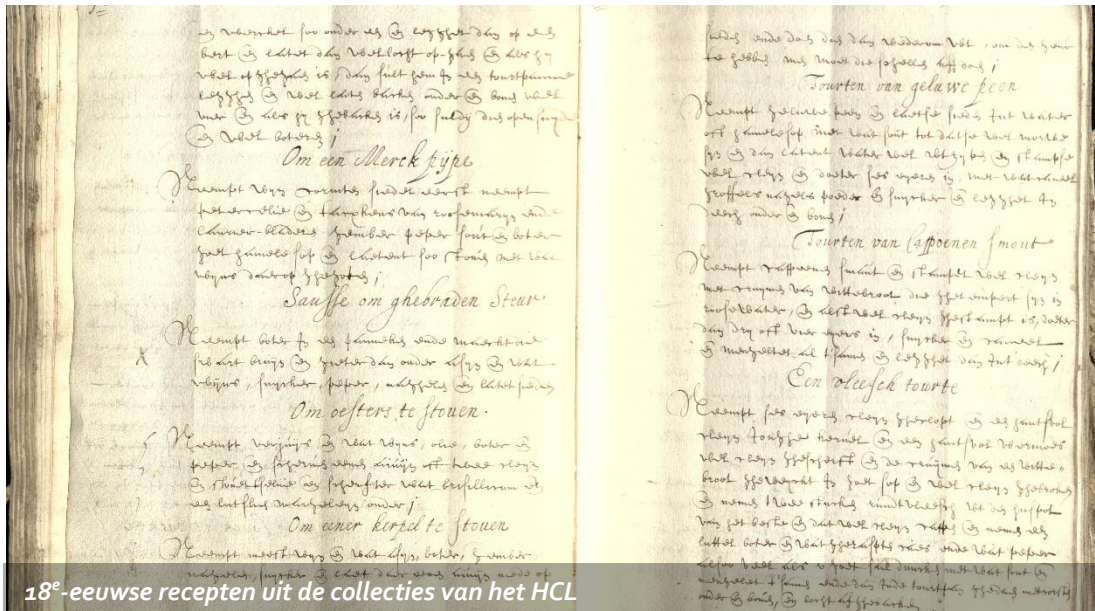
Het tweede deelproject 'Digitale Onderzoeksgids Limburgse Oorlogsbronnen' werd in 2020 inhoudelijk afgesloten. Een groot aantal archieven die belangrijk zijn voor onderzoek naar de Tweede Wereldoorlog in Limburg is door een gespecialiseerd onderzoeker geïdentificeerd en beschreven. De gegevens zijn ter hand gesteld van de archieven in kwestie die deze publiceren, zodat het publiek de bestanden zal kunnen vinden en raadplegen.

Portal Oorlogsbronnen Limburg

Het laatste onderdeel is 'Portal oorlogsbronnen Limburg' (www.oorlogsbronnenlimburg.nl). Dit project is het resultaat van een samenwerking tussen HCL en het nationale Netwerk Oorlogsbronnen (NOB) met ondersteuning van de provincie Limburg. Het doel is om alle relevante informatie uit archieven en andere instellingen over de Tweede Wereldoorlog in de provincie Limburg op één (digitale) plek bij elkaar te brengen. Het portal krijgt de vorm van een provinciale satellietsite van het nationale portal oorlogsbronnen.nl. De archieven die in het kader van de Digitale Onderzoeksgids zijn geïdentificeerd zullen dan ook via het portal vindbaar worden.

1.2 HistoBistro

HistoBistro is een in 2019 gestart project waarin diverse organisaties in Maastricht samenwerken met het idee om aan de hand van het thema 'historische keuken' de collecties voor het voetlicht te brengen en belangstelling voor geschiedenis en historische bronnen te stimuleren. Alle samenwerkingspartners beschikken binnen hun collecties over relevant materiaal, en eten is een onderwerp dat een breed publiek aanspreekt.

In het coronajaar hebben de initiatiefnemers in september [een serie van vijf podcasts](#), gepubliceerd. De titels luiden:

1. [Het Boerenleven](#)
2. [Historische kookboeken](#)
3. [Kruidenboeken](#)
4. [Wie wat bewaart... \(over het conserveren van voedsel\)](#)
5. [Etiquette en tafelmanieren](#)

Met deze HistoBistro-podcasts werd een nieuw publiek bereikt en waardevolle ervaring opgedaan met een voor velen nieuw medium. De podcasts zijn nog steeds te beluisteren via verschillende platforms (Anchor, Spotify en YouTube). Belangstellenden kunnen ook terecht op de speciale [HistoBistro Facebookpagina](#).

1.3 De Tweede Wereldoorlog in 100 foto's

Het HCL en het Limburgs Museum waren in Limburg de kartrekkers van [het landelijke NIOD-project 'De Tweede Wereldoorlog in 100 foto's'](#). In samenwerking met De Limburger en L1 werd het publiek opgeroepen om foto's in te zenden die symbool kunnen staan voor de Tweede Wereldoorlog in Limburg.

Op 14 november 2019 werd het startschot gegeven door toenmalig gouverneur Theo Bovens. Hij droeg de eerste foto aan. Een professionele jury maakte begin januari uit de ingezonden foto's [een selectie van 50 foto's](#). Een publieksjury bracht op 15 januari tijdens een speciaal evenement in het Limburgs Museum in Venlo deze 50 foto's middels stemming terug tot 25 stuks, die werden ingezonden voor de nationale selectie. Door de stemprocedure kwam hierbij ook 'een beste' uit de bus. Dit was een foto van een zwaar beschadigde Sint Servaasbrug, vlak na de bevrijding van Maastricht. Deze foto – afkomstig uit de collecties van het HCL – is hieronder te zien.

Doordat iedere provincie 25 foto's inzond én er ook 25 namens de voormalige 'overzeese gebiedsdelen' werden gekozen kwamen er nationaal 325 foto's binnen. Een nationale jury koos onder leiding van Tweede Kamervoorzitter Khadija Arib op 31 januari in Hotel de Wereld in Wageningen uiteindelijk 100 iconische foto's die het verhaal van de Tweede Wereldoorlog in Nederland vertellen met veelal "nieuw" beeldmateriaal. Daaronder bevonden zich acht Limburgse foto's. Van de nationale selectie werd een tentoonstelling gemaakt die in de Tweede kamer op 4 mei zou worden geopend. Toen dat geen doorgang kon vinden kreeg de digitale landelijke expositie veel aandacht in de pers.

Ook in Limburg werd provinciebreed veel aandacht geschonken aan de Limburgse selectie WO2 in 50 Foto's.

1.4 Het corona-archief

Samen met andere archiefdiensten en erfgoedinstellingen in het land bouwt het HCL mee aan [een \(digitaal\) archief over het coronavirus](#) en de gevolgen daarvan voor Nederland als geheel en onze provincie in het bijzonder. De meeste mensen zullen zich deze periode waarschijnlijk nog lang heugen: de sluiting van horeca, scholen, musea en theaters, de stille straten en het thuiswerken en thuis les krijgen. Maar ook het niet naleven van de maatregelen enerzijds, en de sociale initiatieven die ontstaan om elkaar te helpen anderzijds. Hierover wordt veel via digitale en sociale media gecommuniceerd. Toch worden er ook briefkaarten gestuurd, pamfletten opgehangen in winkels en foto's en films gemaakt.

Deze informatie is het bewaren waard en vormt straks de herinnering voor later en nieuwe generaties. Om deze informatie veilig te stellen heeft het HCL de hulp ingeroepen van het publiek in Limburg. We waren (en blijven) op zoek naar veelvormig materiaal dat in de toekomst het misschien wel belangrijkste verhaal van 2020 kan vertellen: foto's, knipsels, flyers, verhalen, dagboekfragmenten, etc.

1.5 Educatie

Het was dit jaar niet mogelijk om groepen studenten en scholieren te ontvangen of leerzame exposities van derden te huisvesten. Waar mogelijk hebben we wel tentoonstellingsmakers en journalisten ondersteund met kennis en geholpen bij het vinden en de inzage van voor hen relevante archiefstukken.

Wat Staat Daer?

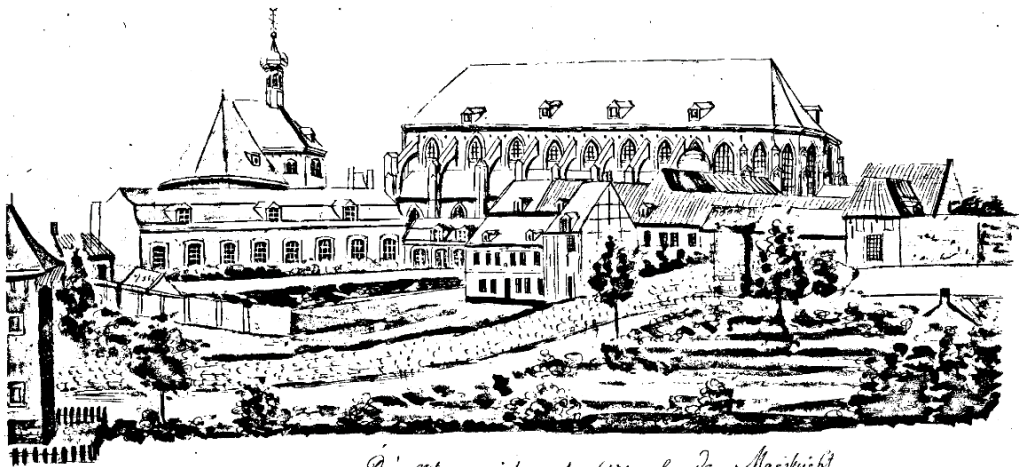
Het project '[Wat Staat Daer?](#)' (WSD), is een online oefentool voor het lezen van oude handschriften. In dit project werkt het HCL met een aantal Regionaal Historische Centra (o.a. Brabant, Zeeland, Utrecht en Noord-Holland) samen. Sinds 2020 wordt er op proef ook samengewerkt met het Rijksarchief Hasselt in België. Voor 2020 stond een Nationale Paleografiewedstrijd van WSD in de planning. Deze zou bestaan uit een voorronde (van thuis uit) en een live finaleronde in Utrecht. Aan de voorronde deden bijna 300 mensen mee. De 50 besten zouden worden uitgenodigd voor een finaleronde op 14 maart. Helaas moest de finale worden gecancelled. De twee beste deelnemers aan de voorronde werden tot winnaar uitgeroepen.

Ter ondersteuning van deels thuiswerkende studenten en scholieren werden in maart een aantal teksten uit 18^e- en 19^e-eeuwse Limburgse handschriften versneld toegevoegd aan WSD.

Kleurplaten

Voor de kleintjes werd een aantal 19e-eeuwse ingekleurde pentekeningen van dorps- en stadsgezichten van Philippe van Gulpen (1792-1862) bewerkt tot kleurplaten en als PDF [aangeboden via de website](#).

*ancien Recollats maistrict Arsonal de Maastricht
quai de Rompart.*

Eén van de aangeboden kleurplaten toont zicht op het Oude Minderbroedersklooster in 1847.

1.6 Medewerking aan publieksactiviteiten van derden

Open Monumentendag

Op 12 en 13 september waren de Open Monumentendagen in Maastricht. Onder normale omstandigheden stelt een groot aantal monumenten dan de deuren open voor het publiek. Dat was dit jaar niet mogelijk. Daardoor heeft de stad ervoor gekozen om op een centraal punt aandacht te besteden aan de Open Monumentendagen. Dit gebeurde in de Sint Janskerk aan het Vrijthof.

Geheel in lijn met ons protocol heeft het HCL daar een digitale presentatie verzorgd over de geschiedenis van de gezondheidszorg in Maastricht. Dit paste goed bij het feit dat het voormalige Minderbroederklooster, waarin het HCL in Maastricht is gevestigd, in het verleden dienst heeft gedaan als militair hospitaal (1685-1798). Ook beheert het HCL een flink aantal relevante archieven over de geschiedenis van de gezondheidszorg in de regio.

1.7 Archiefsprokkels

Ieder jaar maken we meerdere archiefsprokkels. Dit zijn verhalen die een link hebben met één of meer archiefstukken die in onze depots te vinden zijn. De archiefsprokkels worden gepubliceerd [op onze website](#).

De archiefsprokkel "[Maastrichtse Zinkwitindustrie](#)" is onze best gelezen archiefsprokkel uit 2020. Hierin wordt (een deel van) de geschiedenis van de zinkwitindustrie in Zuid-Limburg uitgelegd. U leest deze archiefsprokkel op de volgende pagina's.

Maastrichtse Zinkwitindustrie

Door Tim Sijbers

Zinkoxide, in de volksmond beter bekend als zinkwit, is een wit of geel poeder dat ontstaat door het bewerken van zink. Het kent vele toepassingsmogelijkheden. Zo wordt het onder andere gebruikt in de cosmetica, de zeep-, keramische, lucifer- en kunstzijde-industrie, in de landbouw, bij het zuiveren van vitamines en in de fabricatie van papier en allerlei chemische producten. De meest bekende toepassing is die in de verf- en rubberindustrie. Zuid-Limburg, maar specifiek Eijsden en Maastricht, houden een belangrijke plaats in de Nederlandse geschiedenis van de zinkwitindustrie.

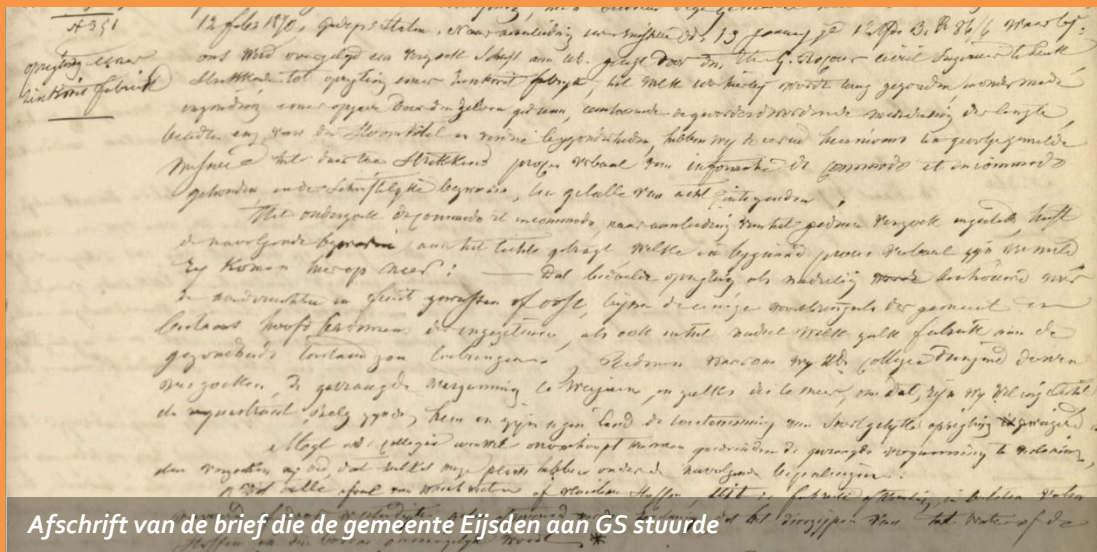
De persoon die aan de basis van die industrie in onze provincie stond was de jonge en energieke Belgische ingenieur Georges Théodore Eugène Rocour (*Luik 1847 – †Luik 1903). In 1869, op 21-jarige leeftijd, behaalde Rocour zijn mijningenieursdiploma met hoogste onderscheiding aan de Universiteit te Luik. Door de Belgische regering werd hij als lid van een technische commissie naar de Tentoonstelling in Chicago gestuurd. Op die reis bezocht hij ook de *New Jersey Zinc Company*, die het Wetherill- (of Amerikaanse) procedé gebruikten. Dat betekende dat zij zinkwit direct uit het erts wisten te produceren, in tegenstelling tot het zogenoemde Franse, of indirecte, procedé, dat uitging van de verbranding van zuiver zinkmetaal.

Met deze nieuwe werkwijze wilde Rocour graag aan de slag. Hoewel zijn geboortegrond eigenlijk alle factoren had om een goede industrie op te bouwen (zo bestond er al de grote zinkwitexploitatie bij Kelmis, Vieille-Montagne) koos hij voor Nederland. Helemaal zeker weten we het niet, maar het kan te maken hebben gehad met het onderontwikkelde gebied (Limburg was qua industrie aan zijn lot overgelaten door het noorden en dus nog braakliggend terrein), de beperkte Nederlandse octrooiwet waardoor het Amerikaanse proces goedkoop gebruikt kon worden en de lokale bewoners die door de arbeid niet meer aan seizoensarbeid ver over de grens hoefden te doen.

Op 29 oktober 1869 richtte Rocour zich daarvoor tot het Ministerie van Financiën, die toestemming moest geven tot het stichtten van een fabriek zo dicht bij de Belgisch-Nederlandse grens. Die fabriek moest op het

terrein 'In den Winkel', ten westen van het spoor bij Eijsden komen. Het terrein was begin dat jaar door Rocour aangekocht. De goedkeuring werd verleend op 29 oktober datzelfde jaar, zonder enig commentaar van de Eijsdenaren. Die reactie kwam pas na Rocours brief aan de Gedeputeerde Staten (GS), inzake de benodigde hinderwetvergunning.

Vele dorpingen verzetten zich hevig en vreesden aantasting van de gewassen en het grondwater. In een brief aan GS zette de Gemeente Eijsden de bezwaren, én voorgestelde oplossingen uiteen. Geschrokken van de reacties riep GS allerlei experts bijeen, verzocht informatie van buitenlandse gemeenten met zinkwitfabrieken en liet zowel de gemeente als Rocour tijdens een vergadering hun pleidooi houden. Na al het wikken en wegen werd de vergunning (met tien voorwaarden) alsnog verleend. Ondanks verder verzet van de dorpingen en een brief aan de koning, werd de vergunning een jaar later middels een Koninklijk Besluit nogmaals bekrachtigd, ditmaal met 11 voorwaarden. De zinkwit- en daarmee chemische industrie had in het zuiden van Nederland zijn intrede gedaan.

Op 8 september werd de Commanditaire Vennootschap G. Rocour te Eijsden opgericht om de zinkwitfabriek te exploiteren. Na de oprichting van enkele andere firma's, overnames en naamsveranderingen neemt Rocour de in 1880 opgerichte Maastrichtse Zinkwit Maatschappij (MZM) over. Deze produceerde zinkwit op de voormalige vestinggronden aan de huidige Franciscus Romanusweg. De Maastrichtse en Eijsdense fabrieken fuseren in 1895 en behouden de Maastrichtse naam.

De fabriek groeit vanaf dan met grote sprongen. Nieuwe fabrieken worden opgericht om lithopoon (ook een witte verfstof) en zwavelzuur te produceren. De oorspronkelijke weerstand bij de Eijsdenaren is omgeslagen. In een brief aan de gemeente Eijsden uit 1925 vraagt de Rooms-Katholieke Werkliedenvereniging St. Joseph te Eijsden zelfs om de Maastrichtse Zinkwit-Maatschappij meer vergunningen te verlenen voor de uitbreiding van de fabrieken om zo de werkgelegenheid in de gemeente te vergroten.

De Zinkwitindustrie was echter ook een plaats van grote stakingen in het begin van de twintigste eeuw. De eerste vond plaats in 1919. De werkdruk was hoog, het loon laag, de omstandigheden slecht, en na een aantal jaren van oorlog en de gepaard gaande bedrijfsslapte werd de 24 uren-zondagdienst weer ingevoerd. Nadat er geprotesteerd werd tegen deze omstandigheden werden 32 arbeiders met een 14 dagen opzegtermijn ontslagen. Na een brief van de vakorganisaties aan de directie werden ze op staande voet ontslagen. Hiermee sloeg de vlam in de pan. 250 van de 300 zinkwitarbeiders in Maastricht legden het werk neer. Bemiddelingspogingen boekten geen resultaten en in september dat jaar begonnen de Eijsdense arbeiders ook met staken. Na drie maanden kwam er eindelijk een einde aan de staking. De toezeggingen kwamen maar deels

tegenoet aan de eisen van de vakorganisaties. Van erkenning van die vakorganisaties als vertegenwoordigers van de arbeiders kwam het niet.

In 1929 volgde de grootste Maastrichtse arbeidersstaking. Op zondag 21 juli was de zaterdagnacht ploeg een half uur eerder klaar doordat ze eerder waren begonnen met schoonmaken. De controlerende bedrijfsingenieur ontsloeg daarop zes ploegwerkers en beboete vijf anderen. De overige twaalf ploegwerkers legden direct het werk neer. De redenen van ontslag werden later aangepast. Handreikingen van een vakbondsleider om het conflict op te lossen werden niet aangenomen. De middagploeg werd vervolgens door de stakende ochtendploeg tegengehouden. Dit alles speelde tot dan toe op de lithopoonafdeling. Na enkele dagen stonden er zeker honderd arbeiders buiten de poort, die de fabriek plat wilden leggen als het ontslag niet werd ingetrokken.

Van de arbeiders waren er maar weinig georganiseerd. Daarbij speelde ook een onderling conflict tussen de katholieke en socialistische vakbondsbewegingen. De eerste werd uiteindelijk erkend door de MZM, waarna zijn arbeiders het werk weer hervatten. Deze 'werkwilligen' werden vervolgens bedreigd en moesten in de

fabriek ondergebracht worden. De staking duurde van juli tot november 1929. In die tijd vonden er vele gespreken plaats tussen de MZM, vakbondsleiders, de geestelijkheid en het stadsbestuur. Er ontstonden rellen, politie en marechaussee moesten werkwilligen beschermen en er werd gedacht over een samenscholingsverbod, dat vanwege een tumultueus verlopen raadsvergadering in eerste instantie niet bekrachtigd werd.

Op een gegeven moment hadden enkele gemeentepolitieagenten bedacht de relletjes eens en voorgoed te beëindigen, al wisten hun superieuren hier niets van af. Negen agenten stelden zich verdekt op de route van de werkwilligen. Toen een aantal van hen, begeleidt door agenten en marechaussee, op dat punt aankwamen werden alarmschoten gelost. Dit was het teken voor de verdeckte agenten om, al schietend, tevoorschijn te komen en de menigte weg te drijven die zich langs de route verzameld had. In de chaos werden er meerdere schoten in allerlei richtingen gelost, waarbij uiteindelijk de politiemannen Houben en Beckers dodelijk getroffen werden.

Uiteindelijk eindigde de staking in een concessie waarbij onder andere het uurloon van de lithopoonafdeling verhoogd werd. De socialistische arbeidersbond achtte de staking desalniettemin verloren, vanwege het snel overstag gaan van de katholieke arbeidersbond.

Na het rumoerige interbellum groeide de MZM onder Fernand Pisart uit tot een wereldconcern. Bij een geallieerd bombardement op de spoorbrug Maastricht (die grotendeels werd gemist) werd de oude Maastrichtse zinkwitfabriek op 18 augustus 1944 vrijwel geheel verwoest en niet meer heropgebouwd. De productie werd tot eind jaren 1950 voortgezet in de iets noordelijker gelegen fabriek te Limmel. Het deels ommuurde Zinkwitterrein aan de Franciscus Romanusweg lag vervolgens jarenlang braak. In 1965-1967 werd hier een kantoorpand gebouwd voor de Provinciale Limburgse Elektriciteits-Maatschappij, later een asielzoekerscentrum.

In 1975 werd de lithopoonfabriek in Eijsden gesloten en de zinkwitafdeling gemoderniseerd. In 1989 kwam 'de Zinkwit' in handen van de Belgische Union Minière (Mijnunie), die ontstaan was uit Vieille Montagne. Sinds 2001 is het onderdeel van de Belgische Umicore groep.

Bronnen

- Pierre Ubachs, Ingrid Evers, *Historische Encyclopedie Maastricht* (Maastricht 2005).
- Smeets e.a., *90 jaren zinkwitindustrie in Nederland, 1870-1960* (z.p. 1961).
- Casper Cillekens e.a., *De Zinkwitstaking 1929 : leven en strijd van de arbeiders/sters in het Maastricht van de jaren twintig* (Maastricht 1979).
- [Wikipedia Maastrichtse Zinkwit Maatschappij](#)
- HCL, [Archief Gemeente Eijsden \(Archiefcode 30.020\)](#):
  - [inv.nr. 68, uitgaande correspondentie](#)
  - [inv.nr. 1399, hinderwetsvergunningaanvraag Rocour 1870](#)
  - [inv.nr. 2474, Brief Werkliedenvereniging werkgelegenheid](#)
- SHCL, Archief van de Koninklijke Maastrichtse Zinkwit Maatschappij te Eijsden, 1895-1975 (Archiefcodes [EAN 1161](#) en [EAN 1157](#)).

Zie de colofon voor de bronvermelding van de scans en de afbeeldingen.

Geromantiseerde voorstelling van de zinkwitfabriek in Eijsden

2 Dienstverlening

2.1 Studiezalen

Zoals gemeld konden naar aanleiding van de beperkende maatregelen van de overheid de studiezalen slechts met zeer beperkte dienstverlening en met een speciaal afsprakenregime op tijdsloten open zijn. Tevens werden doorlooproutes en gebruiksfaciliteiten in het gebouw ingericht volgens de corona richtlijnen. In de aanvangsperiode van maart tot juni waren wij fysiek gesloten en werden enkel digitale diensten verleend. Tijdens de lockdown heeft het team veel moeten improviseren om een minimale vorm van dienstverlening overeind te houden en is er extra veel geïnvesteerd in de digitale dienstverlening. Ook is er nagedacht over de wijze waarop we na de lockdown weer een nieuwe start zouden kunnen maken.

Voortschrijdend inzicht leidde gedurende het jaar geregeld tot het aanpassen van de voorwaarden en werkwijzen. Er zijn ook waardevolle inzichten opgedaan waar we mogelijk in de toekomst ons voordeel mee kunnen doen.

2.2 Digitale dienstverlening

In totaal werden in het verslagjaar 3.703 schriftelijke vragen gesteld. Deze kwamen nagenoeg allemaal binnen via e-mail (info@rhcl.nl of info@rijckheyt.nl), onze webformulieren of rechtstreeks aan de balie van onze studiezaal. Het ging hierbij om adviezen, korte onderzoeksopdrachten en verzoeken om scans van archiefstukken.

De dienstverlening moest in de periodes van gehele sluiting (strengere lockdown) beperkt worden tot zaken van juridische, bestuurlijke, medische en economische noodzaak. Veel verzoeken hadden betrekking op informatie uit bouwdoossiers (ten behoeve van bouwvergunningen) en dossiers uit rechtbankarchieven. Deze vragen kwamen nu digitaal binnen, terwijl voorheen het gros van deze aanvragen fysiek in de studiezaal werd afgehandeld. Door flexibel om te gaan met de wisselende omstandigheden konden lange wachttijden worden voorkomen.

Ook tijdens de periode dat de studiezalen wel geopend waren zijn veel mensen op afstand geholpen, waardoor een bezoek aan de studiezaal niet extra nodig was. Conform de overheidsaanbevelingen werd zo extra bijgedragen aan het tegengaan van de verspreiding van het virus.

2.3 Factsheet dienstverlening Maastricht

De coronabeperkingen voor de studiezaal en de andere manier van werken op het gebied van persoonlijke en digitale dienstverlening komen ook tot uiting in de cijfers over bezoeken en bezoekers van studiezal en websites. Klik op de onderstreepte termen om naar de relevante webpagina te gaan.

	2020	2019	2018
Studiezaalbezoekers	1.018	1.878	1.534
Bezoeken	1.663 ¹	5.041	4.202
Aanvragen bibliotheek			
Handmatig	41	621	742
Digitaal	847	947	n.v.t.
Aanvragen archieven/collecties	6.875	11.077	11.275
Bestellingen beeldmateriaal			
Bestellingen	65	134	83
Items	391	1.012	1.043
Uitleningen aan archiefvormers²			
Gemeente Eijsden-Margraten	39	65	46
Gemeente Valkenburg	15	19	22
Gemeente Maastricht	4	20	8
Provincie Limburg	6	16	8
Kamer van Koophandel Zuid	-	-	1
Rechtbank Maastricht	1	-	1
Brandweer Zuid-Limburg	4	3	-
Website			
Bezoekers	47.653	36.663	40.863
Bezoeken	86.364	68.985	75.463
Bezochte pagina's	218.078	192.466	213.753
Bezochte pagina's per bezoek	2,53	2,79	2,83
Gem. bezoektijd (mm:ss)	02:48	02:48	02:49
Instagram			
Volgers	615	448	184
Bereik populairste post	1.051	685	612
Facebook			
Posts	165	104	196
Bereikte personen	228.732	240.800	274.495
Gem. bereik per post	1.386	2.315	1.401
Page Likes	1.838	1.616	1.365

Archieven.nl			
Bekeken archieftoegangen	553.526	381.835	500.036
Gebruikte zoekingen	653.251	419.257	605.150
Totaal bekeken pagina's	2.816.091	1.784.213	1.653.307
Beeldbank			
Bezoeken	99.674	68.031	201.973 ³
Bezochte pagina's	218.953	223.242	354.527 ³
Bezochte pagina's per bezoek	2,2	3,3	1,8 ³
WieWasWie.nl			
Bezoekers	79.700	74.274	73.206
Bezoeken	304.863	272.622	267.583
Bezochte pagina's	3.441.326	3.437.052	3.396.860
Bezochte pagina's per bezoek	11,29	12,61	12,69
Gem. bezoektijd (mm:ss)	16:57	17:36	17:37

¹ Het HCL is het grootste deel van het jaar gesloten geweest voor niet-studiezaalbezoekers (toeristen e.d.).

² Bijgehouden zijn het aantal aanvragen.

³ Tot en met 2018 werd een andere berekeningsmethodiek gehanteerd door de leverancier.

2.4 Factsheet dienstverlening Heerlen

In 2020 maakte locatie Heerlen nog gebruik van andere ICT-diensten dan locatie Maastricht. Dat geldt ook voor de websites en collectiebeheersystemen. Op het moment dat van dezelfde systemen gebruik gaat worden gemaakt zullen onderstaande en bovenstaande tabel worden geïntegreerd.

	2020	2019	2018
Studiezaalbezoekers	623	1.007	1.068
Bezoeken	719	1.171	1.343
Aanvragen			
Archieven en collecties	5.876	6.915	5.276
DVO	2.293	2.481	1.136
Aanvragen bibliotheek	102	328	263
Bestellingen beeldmateriaal			
Bestellingen	35	- ¹	- ¹
Items	201	- ¹	- ¹
Uitleningen aan archiefvormers²			
Gemeente Heerlen	31	158	89
Gemeente Gulpen-Wittern	1255	729	211
Gemeente Brunssum	327	399	294
Gemeente Simpelveld	291	240	143
Gemeente Voerendaal	60	484	79
Gemeente Beekdaelen	195	11	5

Website

Bezoekers	88.514	70.522	59.494
Bezoeken	126.376	100.778	86.368
Bezochte pagina's	589.735	462.603	432.078
Bezochte pagina's per bezoek	4,67	4,59	5,00
Gem. bezoektijd (mm:ss)	03:35	03:24	03:44

Archieven.nl³

Bekeken archieftoegangen	557.497	354.040	709.958
Gebruikte zoekingen	477.761	385.031	354.123
Totaal bekeken pagina's	1.147.049	882.258	1.129.274

---

¹ Geen cijfers beschikbaar

² Bijgehouden zijn het aantal aangevraagde dossiers.

³ Tevens beeldbank.

3 Archieven en collecties van het HCL

Onze digitale archiefbestanden en collecties, zoals de Beeldbank en bibliotheekcollectie, zijn voor iedereen gratis te raadplegen via onze website: rhcl.nl, rijkcheyt.nl en archieven.nl. De belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van onze archieven en collecties staan in dit hoofdstuk beschreven.

3.1 e-Depot

Om digitale informatie ook in de toekomst leesbaar, toegankelijk en authentiek te houden, werkt het HCL aan een e-Depot. Het HCL maakte in 2020 daartoe gebruik van soft- en hardware binnen de landelijke infrastructuur van het Nationaal Archief. In het kader van een veranderende landelijke infrastructuur is in 2020 nagedacht over een herijking naar een meer HCL regionaal in te richten infrastructuur voor duurzaam behoud via een regionaal e-Depot voor alle bij het HCL aangesloten overheden.

2020 werd zodoende een overgangsjaar en gebruikt om onder andere het e-Depot stevig in het meerjarenbeleidsplan uit te zetten en een eigen strategie voor het regionale HCL te bepalen voor de komende jaren.

3.2 Materieel behoud en digitalisering

Metamorfoze

Het landelijke Metamorfoze-project richt zich op restauratie en conservering van bijzondere archieven. In 2020 werd doorgewerkt aan het project van de muziekcollectie uit de periode 1693-1868 van de *Onze-Lieve-Vrouwekerk Maastricht* ([archieffcode 21.210D](#)).

Daarnaast werd in december de aanvraag voor het nieuwe Metamorfoze-project *Militair Gezag in Limburg 1944-1947* ([archieffcode 07.E09](#)) ondersteund door de adviescommissie, met als volgende stap de indiening van het projectplan.

Oude en speciale collecties

Voor 2020 stond het operationeel maken van de foto-opstelling ten behoeve van onder andere het fotograferen van onze oude archiefstukken, de charters, op de planning. Door de lockdown bleek het niet mogelijk om de foto-opstelling operationeel te krijgen op het niveau dat voor het digitaliseren gewenst is (Metamorfoze-kwaliteit). Er is wel een aantal charters op verzoek gedigitaliseerd (op lagere kwaliteit), maar ook hier was de productie niet op het normale niveau.

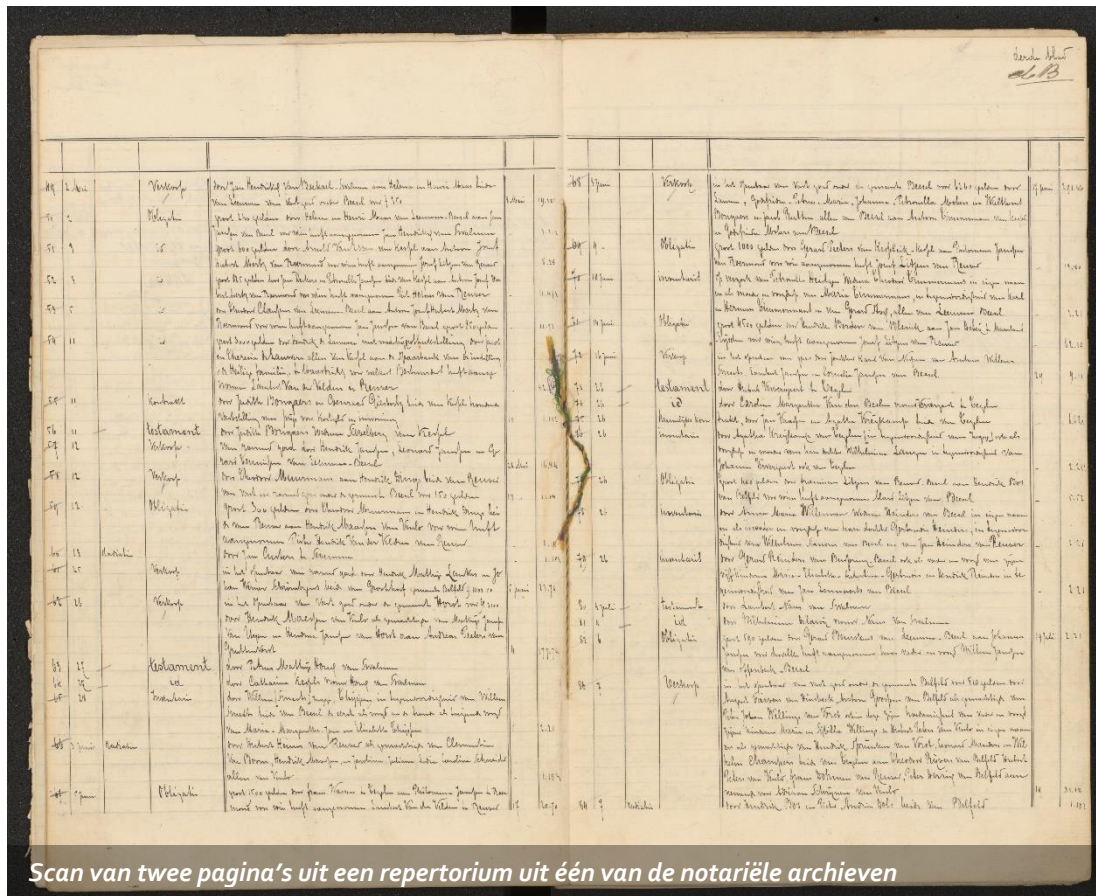
De lockdown heeft echter ook de ruimte geboden om aan andere, niet minder belangrijke, onderdelen te werken. Zo bestond er van het archief van het *Stift Thorn* geen hedendaagse toegang, terwijl dit archief onder andere het oudste archiefstuk van Nederland herbergt. Er is wel een negentiende-eeuwse inventaris die echter niet meer geheel aan de huidige maatstaven voldoet.

Daarom is besloten om op basis van de oude inventarissen het archief opnieuw, gemoderniseerd, te beschrijven, zodat bijvoorbeeld de oorkonden van het klooster Thorn in de toekomst op beschrijving, regest, zegel (en namen) doorzoekbaar zijn. Er worden tevens relaties gelegd met andere archiefstukken van andere archieven, zoals cartularia en registers. Samen met een oud-archivaris van het HCL is deze klus in 2020 opgepakt.

Digitale Taken Rijk; een extra impuls

Binnen het project DTR (Digitale Taken Rijk) worden minuutakten en repertoria van in Limburg gevestigde notarissen (archieffcodes [09.001](#) en [09.008](#)) en van Maastrichtse notarissen (archieffcodes [20.242A](#) en [20.243A](#)) gedigitaliseerd. In 2020 is de zesde tranche van de Limburgse notarissen verzonden voor digitalisering. Dit

betrof in totaal 344 dozen met daarin 834 inventarisnummers. Het eerste deel van de Maastrichtse notarissen (tranche 7) wordt momenteel voorbereid voor verzending.

Scan van twee pagina's uit een repertorium uit één van de notariële archieven

Conform afspraken met het Rijk mag het HCL ook andere archieven meezenden voor digitalisering. Bij tranche 6 is er voor gekozen om twee archieven van het Bisdom Roermond (archieffcodes [14.A002A](#) en [14.A002C](#)) mee te zenden. Dit waren nog eens 242 dozen met 589 inventarisnummers. Bij tranche 7 zullen Doop, Trouw en Begraafregisters worden meegezonden.

Overige scanning van archieven

In 2020 zijn in maandelijkse porties gichtregisters uit schepenbankarchieven gescand. Ook is verder gegaan met het scannen van procesrollen die dateren van vóór 1800. Aan het einde van het verslagjaar waren 10.999 inventarisnummers uit 121 van deze archieven (toegangen) volledig gedigitaliseerd. Op onze website staat [een overzicht](#) van alle gescande inventarisnummers per archief.

Totaal scans online

	2020	2019	2018	Totaal
Aantal scans Maastricht	620.061	385.020	285.103	1.894.972
Aantal scans Heerlen	65.654	81.659	-	797.028

3.3 Aanwinsten

In het verslagjaar werden een aantal particuliere archieven en collecties verworven. De verwerving hiervan is een kerntaak van archieven, aangezien deze archieven context bieden bij de verplicht te bewaren overheidsarchieven. In het overzicht hieronder is te zien welke particuliere archieven in het verslagjaar werden verworven. Klik op de onderstreepte codes om rechtstreeks naar de archieftoegang op archieven.nl te gaan.

Code	Archief	Periode	Omvang
<u>21.510</u>	Dr. P.G.M.J. Janssens Stichting	1984-2018	0,5 m.
<u>21.511</u>	Hub. Hennekens	1909-1970	0,2 m.
<u>21.512</u>	Victor Mans	1932-1985	0,2 m.
<u>21.513</u>	Stichting ENCI Stop	2001-2020	5,5 m.
<u>21.515</u>	Canisiuscongregatie Maastricht	1875-1959	0,5 m.
<u>21.209K</u>	Bouwhistorische collectie Monique Dickhaut	1983-1992	0,7 m.

3.4 Projecten nadere ontsluiting

Voor deze projecten hebben wij een groep vaste vrijwilligers die vanaf de locatie Maastricht werken aan de ontsluiting van diverse archieven. De vanaf maart geldende maatregelen betekenden echter voor de vrijwilligers dat zij niet meer op locatie mochten komen. Hierdoor zijn de resultaten over 2020 een stuk lager uitgevallen.

Burgerlijke Stand – WieWasWie

Onder toegangscode 12.001-12.133 worden persoonsgegevens uit Limburgse akten van de Burgerlijke Stand toegankelijk gemaakt. Continu worden gegevens toegevoegd, verbeterd en gecorrigeerd. Deze gegevens zijn via archieven.nl, wiewaswie.nl en diverse open data-websites te bekijken en te doorzoeken.

Hieronder een overzicht van het aantal akten die we samen met de vrijwilligers in Maastricht hebben ontsloten.

	2020	2019	2018	Totaal
Geboorteakten	-	-	-	20.816
Huwelijksakten	1.756	22.509	7.544	70.535
Overlijdensakten	3.841	3.452	-	97.494
Totaal	5.606	25.961	7.544	188.845

Op locatie Heerlen hebben enkele vrijwilligers in 2020 ook akten van de Burgerlijke stand ontsloten. Het betrof hierbij 1.151 geboorteaktes, 310 huwelijksakten en 400 overlijdensakten.

Memories van Successie

Met dezelfde groep vrijwilligers werd in 2015 gestart met het beschrijven en invoeren van de 'Memories van Successie' onder [archieftoegang 07.Do3](#). Memories van successie bevatten een overzicht van de baten en lasten van een nalatenschap. Ze worden sinds 1818 opgemaakt omdat over een erfenis door de erfgenamen belasting moest worden betaald.

Vanwege de relevantie voor familieonderzoek werken de vrijwilligers o.a. aan een online namenindex van de memories. Het was voorzien dat dit werk begin 2020 kon worden afgerond, maar dit is niet gehaald. Hierna volgt een overzicht van het aantal ontsloten Memories.

	2020	2019	2018	Totaal
Memories van successie	857	41.558	64.501	201.499

Nationaliteitsbewijzen

In het najaar van 2019 zijn een deel van de vrijwilligers begonnen aan de digitale ontsluiting van de nationaliteitsbewijzen. De nationaliteitsbewijzen maken onderdeel uit van het archief van het Provinciaal Bestuur van Limburg, 1814-1913 ([archieftoegang 04.01](#)).

Deze akten werden verstrekt aan personen die tussen 1875 en 1914 in het buitenland (bijna uitsluitend Pruisen en later Duitsland) gingen werken en daar ook tijdelijk wilden verblijven. Met dit bewijs kon Duitsland deze arbeidsmigranten als het nodig was terugsturen en was Nederland verplicht deze burgers de grens te laten passeren. Hiermee werd voorkomen dat de Nederlanders zouden aankloppen bij de Duitse armenzorg.

De nationaliteitsbewijzen vormen een prachtige genealogische bron. Ze geven niet alleen persoonlijke informatie over de aanvrager (waaronder het beroep, de woonplaats en burgerlijke staat), maar vermelden in veel gevallen ook de geboorteplaats en -datum van de ouders en eventuele partner en kinderen. Aangezien veel van deze arbeidsmigranten in Duitsland trouwden en kinderen kregen, vormen de nationaliteitsbewijzen een goede aanvulling op de gegevens die het HCL al uit de burgerlijke stand heeft ontsloten.

	2020	2019	Totaal
Nationaliteitsbewijzen	2.284	1.828	201.499

3.5 Beeldcollecties

In 2020 is de bij het HCL aangewezen collectiebeheerder van de beeldbank en de Topografisch Historische Atlas (THA) na een dienstverband van meer dan 40 jaar met pensioen gegaan en werden de taken overgedragen aan de nieuwe coördinator voor onze historische beeldcollecties. Door omstandigheden waren fysieke overdrachtmomenten beperkt en vond dit voornamelijk digitaal en 'op papier' plaats. Desondanks is er in dit verslagjaar wel in kaart gebracht en geprioriteerd welke werkzaamheden en projecten in het nieuwe meerjarenbeleidsplan en de daaruit voortvloeiende jaarplannen uitgevoerd gaan worden.

Ook voor de beeldcollecties waren in 2020 een aantal vrijwilligers voor ons aan de slag. Zij houden zich onder andere bezig met ompakken, inventariseren, beschrijven of scannen van deelcollecties uit de THA. Ook deze vrijwilligers mochten vanaf maart niet meer op locatie komen, waardoor sommige werkzaamheden op een zeer laag pitje kwamen te staan. Wel konden zij van thuis uit aanvullen in onze digitale beeldbank. Zo werden er ruim 400 luchtfoto's van de dienst Openbare Werken Maastricht en tevens een kleine 400 foto's uit de collectie van Jan Spee ingevoerd in het systeem.

Onderzoek naar collecties waarbij een beroep werd gedaan op de beeldcollecties verliep in 2020 voornamelijk digitaal. Er verschenen verschillende publicaties, onder andere van:

- het Natuurhistorisch Genootschap Limburg;
- de Nederlandse Provincie van de Zusters van het arme Kind Jezus;

- de Heemkundige kring Tegelen;
- het Tijdschrift voor Geschiedenis;
- AMBO/Anthos uitgevers;
- F. Menko/Boom uitgevers;
- P. Brood & M. Berendse - Historische Streekatlas.

Daarnaast waren er ook verscheidene projecten of evenementen waarvoor we beeldmateriaal leverden: zo werd de stationsbuurt van Geleen Oost voorzien van historische foto's uit onze collectie, plaatste de Heemkundige Vereniging Geleen een informatiebord bij de ingang van de voormalige Staatsmijn Maurits, werd het bezoekerscentrum van de Amerikaanse Begraafplaats te Margraten voorzien van beeldmateriaal uit onze collectie, werd een zorglocatie van Philadelphia voorzien van foto's voor de inrichting van het filiaal, werden foto's getoond tijdens de digitale week van de Nationale Dansdagen, werden foto's getoond in een aflevering van *BinnensteBuiten* van KRO/NCRV en werd er door Stichting heemkundekring Kessels Eigen een informatiebord met foto's van een vliegtuigcrash geplaatst bij de site in Kessel. In totaal werden er in 2020 65 bestellingen geplaatst voor in totaal 391 foto's. Daarnaast werden er 85 informatieverzoeken betreffende de Topografische Historische Atlas afgehandeld.

Opvallend in 2020 was de enorme toevloed aan met name particuliere schenkingen aan onze beeldcollecties. Hieruit viel duidelijk af te lezen dat men thuis drastisch aan het opruimen was. Een greep uit de schenkingen:

- een schoolfoto van de HBS uit 1957 in panoramabeeld;
- een huwelijksfoto van de familie Hovens uit ca. 1915 met uitvoerige beschrijving van de scène;
- een stapel van ca. 150 postkaarten uit begin 20e eeuw met beelden van Maastricht;
- een kaart waarop de aantallen differiebesmettingen in Maastricht in 1892-1893 zijn aangeduid.
- ca. 100.000 bidprentjes en rouwbrieven
- pentekening St. Elisabethskliniek (Vroedvrouwenschool)

Daarnaast werden ook volledige collecties of aanvullingen op bestaande collecties verworven. Een overzicht daarvan is te vinden in onderstaand schema.

Collectie	Omschrijving
Collectie Guy van Grinsven	30m archief aan fotomateriaal uit de periode 1962-2013 (1962-1996 analoog/ 1997-2013 digital born).
Collectie F. Lahaye (aanvulling)	Album met foto's van het Stokstraatkwartier in Maastricht in de 2e helft van vorige eeuw.
Collectie Weijnen (aanvulling)	Een foto van notaris Vogels (uit Nieuwenhagen 1860-1950).

Ontsluiting filmcollectie

In 2019 zijn uit de filmcollecties van Voerendaal en Heerlen/Hoensbroek de 8 en 16 mm films gedigitaliseerd. Ontsluiting van de collectie Filmgroep 70 Voerendaal heeft deels in 2019 plaatsgevonden: 45 films en 180 filmfragmenten. In 2020 zijn de beschrijvingen van deze 180 fragmenten aangevuld en 140 nieuwe fragmenten toegevoegd. De [collectie Filmgroep 70 Voerendaal](#) is online te raadplegen.

In 2020 is daarnaast de collectie van Heerlen/Hoensbroek ontsloten: 145 films met 509 filmfragmenten. Voor deze collectie worden nog onderzoek naar de rechten gedaan, waarna de collectie online te bekijken is voor zover de rechten afdoende geregeld zijn.

3.6 Inventarisatieprojecten

Archief van de Domaniale Mijn

Het lopende project (vanaf 2017) tot inventarisatie van het Archief van de 'Domaniale Mijn en Akens-Maastrichtse Spoorweg Maatschappij' werd in 2020 afgerond en daarmee werd de inventaris beschikbaar gesteld via archieven.nl. [Gedurende het verslagjaar heeft een medewerker het archief en de inventaris nagelopen op privacygevoelig materiaal alvorens het openbaar kon worden gemaakt.](#)

Het archief van de Domaniale Mijn bestrijkt een periode van circa 1797 tot 1980 en is daarmee het oudste mijnbouwarchief van Nederland. Het oudste gedeelte van het archief bestaat uit directiearchieven, bronnen over de aanschaf van materieel, het gebruik van 'mijnpaarden' vóór de aanschaf van materieel en de spoorweglijn tussen Simpelveld en Kerkrade. Het HCL heeft samen met de Universiteit Maastricht en het SHCL een eerste aanzet gegeven voor het vervolg van dit project in de vorm van een promotieplaats voor een PhD-student.

Archief Brabantse Commissarissen-Deciseurs

In 2020 werd verder gewerkt aan de inventarisatie van dit archief, dat stamt uit de periode 16e eeuw-1794 ([archieffcode 20.091B](#)). Inmiddels heeft inventarisatie plaatsgevonden tot en met procesnummer 1690. Hierdoor resteerde op het einde van het verslagjaar nog circa 7,5 meter te beschrijven archief, van de 106 meter in totaal.

3.7 CBS op orde

In het verslagjaar werd doorgewerkt aan het organisatiebrede traject Collectiebeheersysteem (CBS) op orde. Er is gewerkt aan de voorheen ontoereikende inleidingen van de archieven van de Burgerlijke Stand in Limburg (1796-1942; archieffcode 12.001 t/m 12.129). Dit krijgt een vervolg in 2021, aangezien de inventarissen van deze archieven zelf nog dienen te worden nagekeken, aangevuld en gecorrigeerd.

In 2020 werd daarnaast vervolg gegeven aan de bewerking van de inventaris van de Doop-, Trouw- en Begraafregisters (archieffcode 11.01), omdat deze ongeschikt bleek voor digitale ontsluiting via het archiefsysteem MAIS-Flexis. Na bewerking van de inventaris zijn de archiefstukken herverpakt en hernummerd volgens de nieuwe inventaris.

Vaak hoeven oude papieren inventarissen echter niet te worden bewerkt voordat deze ingevoerd (lees: gedigitaliseerd) kunnen worden in het archiefsysteem MAIS-Flexis. Zo zijn er op dit gebied in het verslagjaar aardig wat meters gemaakt. De volgende archieven werden ingevoerd:

- Nieuw Rechterlijk Archieven, 1794-1841 ([archieffcode 08.001](#));
- Parochie van de Heilige Johannes de Doper te Oud-Valkenburg ([code 21.258a](#));
- Dienst Welzijnszaken van de gemeente Maastricht ([code 20.646](#));
- Stichting Futura/Speeltuin Fort Willem ([code 21.135](#));
- Studiebeurs Isabella van der Weijden, 1828-1964 ([code 21.075](#));
- Parochie H. Laurentius te Bemelen, 1732-1986 ([code 21.240](#));
- Dr. J.L.M. Herold te Maastricht ([code 16.1197](#));
- Rectoraat/parochie H. Hart van Jezus (Koepelkerk) te Maastricht ([code 21.216](#));
- De hulpkaarten van het Kadaster Roermond, 1843-2010 ([code 07.J35](#));
- Burgerlijke instellingen van weldadigheid in Maastricht, 1796-1964 ([code 20.129A](#));

- Gemeente Heerlen, 1919-1969 (gedeeltelijk; [code 016](#));
- Kerkeraad van de Gereformeerde Kerk Heerlen, 1905-1987 ([code 226](#)).

3.8 Depotorde

Tijdens het verslagjaar is begonnen met het herplaatsen van de archieven en collecties in depot 02.69 op de locatie Maastricht, waar voornamelijk archieven van de Limburgse rechtbanken zijn ondergebracht. Deze waren ruim opgesteld. In het verslagjaar werd deze operatie succesvol afgerond. In totaal is in dit depot 1300 meter archiefruimte vrijgemaakt. Aan dit traject werd door vier medewerkers gewerkt, inclusief het verwerken van de nieuwe gegevens in ons archiefsysteem MAIS-Flexis.

Kasten in depot van locatie Maastricht

4 Erfgoedpartners

Het HCL werkt nauw samen met partners in de regio, de provincie en (ver) daarbuiten. In dit hoofdstuk een opsomming van een aantal belangrijke samenwerkingsverbanden en projecten uit 2020. Diverse evenementen en (euregionale) symposia en netwerkactiviteiten zijn in 2020 helaas komen te vervallen of hebben via aangepaste webinars en online meetings plaatsgevonden.

4.1 CREARCH

Binnen het Europese project [CREARCH](#) (een samentrekking van CReative European ARCHives) werkt het HCL samen met de Universiteit van de Peloponnesos (Griekenland), ICARUS Kroatië en de Fondazione Banco di Napoli (Italië). Het doel is het vinden van nieuwe gebruikersgroepen voor onze archieven en daarbij van elkaars strategieën te leren. In 2019 werd een pilot uitgevoerd op basis van een training en cursusboekje. Het cursusboekje werd in het Engels vertaald en gedeeld met de internationale partners in ons project. Onze internationale partners hebben gedurende 2020 van het resultaat gebruik gemaakt om de cursus verder door te ontwikkelen.

4.2 Coöperatie Erfgoed Limburg

De [Coöperatie Erfgoed Limburg](#) (CEL) richt zich op Limburgse erfgoedorganisaties en breed publieksbereik via gecoördineerde acties en projecten. Het HCL ondersteunt de CEL op brede wijze door inzet van personeel en medewerking te verlenen aan de uitwerking en uitvoering van projecten. Zo is de directeur van het HCL adviseur van het bestuur van de CEL. Daarnaast nemen medewerkers van het HCL zitting in een aantal werkgroepen van de CEL, zoals de werkgroep Publieksprojecten en de werkgroep Sociale Media.

4.3 Erfgoed Beweegt

Erfgoed Beweegt is een samenwerkingsverband van erfgoedorganisaties in Maastricht, waarbij de samenwerkingspartners elkaar bijstaan bij het organiseren van evenementen en projecten en de activiteiten van de partners onder de aandacht brengen bij elkaars publiek. In Erfgoed Beweegt werkt het HCL samen met

Stichting Maastricht Vestingstad, Stichting Schatkamer van St. Servaas, Stichting Science and Industry, Stichting Maastrichtse Componisten, Stichting Meet Maastricht en Centre Céramique (Zicht op Maastricht).

4.4 Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap

Het HCL werkt nauw samen met het [Koninklijk LGOG](#). We beheren de collectie prenten en tekeningen van het LGOG in onze Topografisch Historische Atlas en werken mee aan het presenteren van collectie-items in de LGOG-nieuwsbrief. Met het LGOG en Het Huygens Instituut werd ook in 2020 verder gewerkt aan het project van het Digitale Oorkondenboek voor Limburg.

4.5 Vrienden van het (R)HCL

De [Stichting Vrienden van het \(Regionaal\) Historisch Centrum Limburg](#) is opgericht met het doel het werk van het HCL te ondersteunen en stimuleren. De Vrienden dragen bij aan de bevordering van archiefonderzoek en de publicatie van de resultaten daarvan. Zij geven financiële ondersteuning bij aankopen voor onze collecties en de uitgave van publicaties. De Vrienden organiseren jaarlijks een boeiende en gezellige voorlichtings- en contactdag.

De Vrienden waren voornemens om op zaterdag 14 maart 2020 de 35^e Jaardag te organiseren. Dit viel precies samen met het ingaan van de eerste lockdown, waardoor deze dag vol lezingen en presentaties geen doorgang heeft kunnen vinden. Wel ontvingen de Vrienden op gezette tijden Nieuwsbrieven om zodoende op de hoogte te kunnen blijven van de actuele werkzaamheden bij het HCL.

5 Kerntaken archiefwet

Vanuit onze kerntaken voert het HCL de archiefwettelijke werkzaamheden uit voor de bij ons aangesloten overheden. Dat betreft met name de toepassing van de Toezichtstaken die zijn vastgelegd en daarnaast het advies ten aanzien van informatiemanagement en (modern) archiefbeheer. In de bijlage bij dit jaarbericht is te zien welke overheidsorganisaties bij het HCL zijn aangesloten in 2020. Vanwege de lockdown moest ook hier een groot deel van de werkzaamheden aangepast worden uitgevoerd. Dit kwam niet alleen doordat fysieke bezoeken aan aangesloten organisaties niet meer mogelijk waren, maar ook doordat bij de partnerorganisaties de werkzaamheden waarbij de verantwoordelijke afdeling (genaamd Toezicht & Advies) een adviserende rol speelt werden uitgesteld of in een lager tempo werden uitgevoerd.

Vanaf het derde kwartaal zijn alsnog een groot deel van de voorgenomen activiteiten uitgevoerd, waarbij de nadruk is gelegd op het uitvoeren van de voorgenomen inspectiebezoeken en het opstellen van de bijbehorende rapportages.

5.1 Toezichtactiviteiten

Inspecties

In 2020 zijn alsnog bij tien organisaties inspecties uitgevoerd. Bij iets meer dan de helft van deze organisaties maakten fysieke bezoeken en gesprekken op locatie deel uit van de inspecties. Bij de rest van de organisaties is de inspectie enkel uitgevoerd aan de hand van opgevraagde informatie en virtuele gesprekken via digitale vergadertools.

In 2020 is bij de volgende organisaties een inspectie uitgevoerd:

- Beek*
- Eijsden-Margraten
- Heerlen*
- Het Gegevenshuis
- ISD-BOL
- ISD-Kompas
- Kredietbank Limburg
- Simpelveld
- Vaals*
- Voerendaal

* Bij deze organisaties zijn de inspecties in 2020 uitgevoerd, maar worden de rapportages in 2021 opgeleverd.

Adviestaken

Naast de inspecties zijn op diverse gebieden adviestaken uitgevoerd. Hierbij gaat het onder andere om voorgenomen besluiten en handelingen waarbij de aangesloten organisaties verplicht zijn om hun archivaris te raadplegen. Dit waren onder andere adviezen over archiefvernietigingen, vervangingsbesluiten en reorganisaties, het vaststellen van (nieuwe) beheersregels, de inrichting van (nieuwe) applicaties en het gebruik van kwaliteitssystemen.

Daarnaast namen betrokken medewerkers deel vanuit hun specifieke rol aan de strategische informatie-overleggen (SIO's) en tactische informatie-overleggen (TIO's) bij de diverse overheden. Tenslotte zijn afgelopen jaar ook verschillende eenvoudigere vragen over archief- en informatiebeheer van medewerkers van aangesloten organisaties beantwoord.

Voorlichting

Een van de activiteiten die voor 2020 op de planning stond was het actief informeren van de aangesloten organisaties over actuele ontwikkelingen binnen het archief- en informatiebeheer. Daarom was het voornemen om enkele voorlichtingsbijeenkomsten te organiseren. Helaas was het ten gevolge van de coronamaatregelen niet mogelijk om dit te realiseren. Hierdoor zijn de voorlichtingsactiviteiten beperkt gebleven tot een presentatie over de nieuwe Archiefwet voor de leden van het Samenwerkingsverband Informatiemanagement Zuid-Limburg (IMZL).

6 Bestuur

6.1 ANBI

De [Gemeenschappelijke Regeling Historisch Centrum Limburg \(GR HCL 2019\)](#) is een openbaar lichaam. Het HCL staat onder de naam Regionaal Historisch Centrum Limburg geregistreerd als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Volgens de per 1 januari 2015 geldende nieuwe voorwaarden voor een ANBI-instelling publiceren wij onderstaand de benodigde gegevens.

Regionaal Historisch Centrum Limburg

fiscaal nummer: 814029450

6.2 Bestuur en directie

Algemeen Bestuur (bestuurszetels GR RHCL 6)

Namens het Rijk:

Joke Kersten (voorzitter, tot 6 augustus 2020)*

Marens Engelhard (tot 24 april 2020)

Mathieu Segers (vanaf 24 april 2020)*

Namens de Gemeente Maastricht:

John Aarts*

Jim Janssen

Namens de Gemeente Heerlen:

Jordy Clemens (vanaf 1 januari 2020)*

Adriane Keulen (vanaf 1 januari 2020)

Directeur

Lita Wiggers

Hoofd Bedrijfsvoering / Plaatsvervangend directeur

Jeroen Bregman

De directeur is gevolmachtigde namens het bestuur HCL en vertegenwoordigt het HCL naar externe relaties in binnen- en buitenland.

* Tevens leden Dagelijks Bestuur

7 Feiten en cijfers

Financieel *		2020	2019	2018	2017
BALANS					
Activa	Vaste activa	279	277	300	349
	Vlottende activa	5.557	4.051	2.054	7.658
		5.836	4.328	2.354	8.007
Passiva	Eigen vermogen	1.157	1.086	957	822
	Voorzieningen	3.357	2.507	675	6.427
	Schulden op lange termijn	100	150	200	250
	Schulden op korte termijn	1.222	585	522	508
		5.836	4.328	2.354	8.007
EXPLOITATIE					
Baten	Algemene baten				
	- Bijdragen deelnemers	4.754	3.872	4.455	4.374
	Directe baten	1.250	933	923	843
	Overige baten	51	87	51	51
		6.055	4.892	5.429	5.268
Lasten	Personele lasten	3.171	2.341	2.269	2.087
	Huisvestingslasten	1.359	949	1.200	1.183
	Directe materiële lasten	82	92	68	79
	Organisatie- en overhead	363	302	348	330
	Kapitaalslasten	91	83	84	89
	Overige lasten	1.048	1.043	1.344	1.362
		6.114	4.810	5.313	5.130
Exploitatiesaldo vóór bijzondere resultaten		-/- 59	82	116	138
Bij: bijzondere resultaten		0	0	0	0
Exploitatiesaldo vóór bestemming		-/- 59	82	116	138
Exploitatiesaldo ná bestemming		0	0	0	0
*Alle bedragen x €1.000					
RATIO's					
Liquiditeit		4,55	6,93	3,93	15,07
Solvabiliteit		0,20	0,25	0,41	0,10
Netto schuldquote		< 0	< 0	< 0	< 0
EMU-saldo (x €1.000)		959	1.104	95	124
Structurele exploitatieruimte		0	0	0	0

8 Colofon

Illustratieverantwoording

Alle illustraties zijn afkomstig uit de collecties van het Historisch Centrum Limburg. De beschrijvingen zijn te vinden bij iedere foto.

Pagina	Auteur	ID
Voorblad	Axel Steen	Collectie 328-102, nr. 3
5	Ruud Straatman	Eigen collectie, ongenummerd
6	Geen (scan)	Archief 16.0514, inv. nr. 44
7	Naseman (N.01)	Fotocollectie GAM, nr. 30725
8	Tim Sijbers	HCL corona-archief, corona-0035
9	Philippe van Gulpen	Collectie van der Noordaa, CVDN 82
10	Geen (scan)	Kadasterkaart Eijsden
11	Geen (scan)	Archief 30.020, inv. nr. 68
12	Onbekend	Fotocollectie GAM, nr. 5267
12	Onbekend	Fotocollectie GAM, nr. 152
13	Onbekend	Fotocollectie GAM, nr. 171
14	Onbekend	Uit: <i>90 jaren zinkwitindustrie in Nederland, 1870-1960</i>
15	Guusje van den Boorn-Baltis	Eigen collectie, ongenummerd
20	Geen (scan)	Archief 09.008, inv. nr. 8070
25	Ron Wiersma	Eigen collectie, ongenummerd
26	Onbekend	Eigen collectie, ongenummerd
29	Job Nijssen	Eigen collectie, ongenummerd

Dit jaarbericht is samengesteld uit bijdragen van alle medewerkers van het HCL.

Copyright © 2021 Historisch Centrum Limburg

Eindredactie: Lita Wiggers & Job Nijssen

Vormgeving & Lay-out: Job Nijssen

Bijlage

Overzicht DVO-partners

In onderstaand overzicht is te zien met welke organisaties en instanties het HCL een dienstverlenings-overeenkomst (DVO) heeft.

Gemeente Beekdaelen
Gemeente Brunssum
Gemeente Eijsden- Margraten
Gemeente Gulpen-Wittem
Gemeente Landgraaf
Gemeente Meerssen
Gemeente Simpelveld
Gemeente Vaals
Gemeente Valkenburg aan de Geul
Gemeente Voerendaal

Gemeenschappelijke Regeling Gegevenshuis
Gemeenschappelijke Regeling GGD Zuid-Limburg
Gemeenschappelijke Regeling ISD BOL
Gemeenschappelijke Regeling ISD Kompas
Gemeenschappelijke Regeling Kredietbank Limburg
Gemeenschappelijke Regeling Regionale Uitvoeringsdienst Zuid-Limburg

Provincie Limburg
Waterschap Limburg

Overzicht OvO-partners

In onderstaand overzicht is te zien met welke organisaties en instanties het HCL een Overeenkomst voor het leveren van Diensten (OvO) heeft.

Gemeente Beek
GR Servicecentrum MER.
GR Stadsregio Parkstad Limburg